

Stormarknaden i Jämtland AB
Arenavägen 19
831 32 Östersund

Eventuell överträdelse av lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter – retur av osålda produkter m.m.

Saken

Eventuell överträdelse av 5 § första stycket 6, 12 § första stycket 1 och 4 samt 12 § andra stycket lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter (LOH).

Konkurrensverkets beslut

Konkurrensverket kommer inte att utreda saken ytterligare. Ärendet avslutas.

Ärendet

Bakgrund

1. Konkurrensverket mottog ett tips i maj 2023 om att Stormarknaden i Jämtland AB, hädanefter Stormarknaden, har avtal med leverantörer som innehåller villkor om utförsäljningsupplägg och retur av produkter. Tipsaren misstänkte att villkoren i fråga var i strid med LOH och inkom med Stormarknadens standardavtal för att påvisa villkoren. Avtalet var osignerat och inte adresserat till någon leverantör.
2. Av avtalet framgår att parterna ska komma överens om utförsäljningskampanjer samt hur kostnaderna för dessa kampanjer ska fördelas när köpta produkter närmar sig bäst före-datum. Om en sådan överenskommelse inte nås ska leverantören köpa tillbaka produkterna senast två veckor innan bäst före-datum. Det framgår även att parterna ska komma överens om ett liknande upplägg, dvs. en utförsäljningskampanj och en kostnadsfördelning, för produkter som vid Stormarknadens orderläggning har ett nära förestående bäst före-datum.
3. Stormarknaden driver Maxi ICA Stormarknad i Östersund och omsättningen uppgick 2022 till cirka 599 miljoner kronor.

Konkurrensverkets utredning

4. Mot bakgrund av tipset inledde Konkurrensverket en utredning i juni 2023. Utredningen har syftat till att utreda om Stormarknaden har agerat i strid med LOH. De bestämmelser som aktualiserats är 5 § första stycket 6, 12 § första stycket 1 och 4 samt 12 § andra stycket LOH.
5. Konkurrensverket har under utredningen hämtat in uppgifter från Stormarknaden genom ett föreläggande och möten.

Vad som framkommit i utredningen

6. Stormarknaden har bekräftat att standardavtalet i fråga tillämpas avseende köp av livsmedelsprodukter från ett antal leverantörer. Utöver det har Stormarknaden framfört i huvudsak följande.
7. Vad gäller utförsäljningskampanjer tillfrågar Stormarknaden alltid leverantören på förhand om den vill vara med och bidra till kostnaden för kampanjen i fråga. Om inte någon överenskommelse träffas behöver leverantören inte stå för någon del av kostnaden. Om produkter ändå sätts ned i pris på grund av att de närmar sig bäst före-datum är det alltså Stormarknaden som står för hela kostnaden. Det förekommer inte att leverantören tillfrågas om att bära någon kostnad för utförsäljningar *efter* det att produkterna köpts in.

8. Vad gäller återköp av osålda produkter har Stormarknaden som princip att sälja samtliga produkter en betydande tid innan bäst före-datum närmar sig, varför det i praktiken inte blir aktuellt med något återköp. Enligt Stormarknaden har det således inte förekommit att leverantörer behövt köpa tillbaka produkter på grund av att produkterna närmar sig bäst före-datum.
9. Vidare har Stormarknaden inte uppfattat avtalsvillkoren ifråga som att parterna måste komma överens om en utförsäljningskampanj och en kostnadsfördelning sinsemellan när produkterna närmar sig bäst före-datum eller att leverantören i annat fall måste köpa tillbaka produkterna. Avtalet har tolkats som att det finns utrymme för parterna att innan order läggs komma överens om en utförsäljningskampanj och ett returupplägg ifall det är av intresse för dem.
10. Stormarknaden har under utredningen uppgett att villkor rörande utförsäljningskampanjer, som inte tillämpas och som kan uppfattas som problematiska, kommer att justeras.

Skälen för Konkurrensverkets beslut

Rättslig reglering

11. LOH gäller vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter om köparen eller leverantören är etablerad i Sverige. För att lagen ska vara tillämplig för köpare som inte är myndigheter eller offentliga aktörer krävs att köparen har en årsomsättning överstigandes två miljoner euro. Med jordbruks- och livsmedelsprodukter avses de produkter som förtecknas i bilaga 1 till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt produkter som inte förtecknas i bilagan men som framställs för användning som livsmedel genom användning av någon av de förtecknade produkterna.
12. Enligt 5 § första stycket 6 LOH är det förbjudet för köparen att begära att leverantören ska betala kostnaderna för försämring som sker eller förlust som uppkommer i köparens lokaler eller efter det att den köprättsliga risken har övergått till köparen, när sådan försämring eller förlust inte beror på leverantörens försumlighet eller fel.
13. Av 12 § första stycket 1 LOH framgår att det är förbjudet för köparen att returnera osålda jordbruks- och livsmedelsprodukter till leverantören utan att betala för dem, om köparen och leverantören inte klart och tydligt har avtalat om det i förväg.

14. I förarbetena konstateras att det finns en gränsdragningsfråga mellan förbudet i UTP-direktivets¹ artikel 3.1 första stycket e och bestämmelsen i artikel 3.2 första stycket a om förbud mot att returnera osålda jordbruks- och livsmedelsprodukter till leverantören utan att betala för dem. Dessa förbud i UTP-direktivet motsvaras av 5 § första stycket 6 LOH och 12 § första stycket 1 LOH. Som framgår av direktivets ordalydelse reglerar förbudet i motsvarande 5 § första stycket 6 varor som har gått förlorade eller blivit försämrade hos köparen, medan bestämmelsen angående returser avser att reglera varor som förblivit osålda utan att försämrats. Varor som inte försämrats kan säljas vidare av den leverantör som tar dem tillbaka. I den praktiska hanteringen uppstår bedömningsfrågor, t.ex. avseende varor som är osålda efter utgången av bäst före eller sista förbrukningsdatum. Sådana frågor får lösas i rättstillämpningen.²
15. Enligt 12 § första stycket 4 LOH är det förbjudet för köparen att kräva att leverantören ska betala för köparens marknadsföring av jordbruks- och livsmedelsprodukter om köparen och leverantören inte klart och tydligt har avtalat om det i förväg.
16. Av 12 § andra stycket LOH framgår att en handelsmetod som innebär att leverantören ska bära hela eller en del av kostnaden för rabatter på jordbruks- och livsmedelsprodukter som köparen säljer som en del av en marknadsföringskampanj är förbjuden
1. om köparen och leverantören inte klart och tydligt har avtalat om den i förväg, och
 2. om köparen inte innan kampanjen inleds anger under vilken tidsperiod som åtgärderna ska genomföras och den förväntade mängd produkter som kommer att beställas.

Konkurrensverkets bedömning

Är LOH tillämplig?

17. Inledningsvis konstaterar Konkurrensverket att Stormarknaden är en aktör som är etablerad i Sverige och har en årsomsättning över två miljoner euro. De leverantörer som enligt uppgift omfattas av avtalet säljer livsmedelsprodukter till Stormarknaden.³ Mot denna bakgrund är LOH tillämplig i ärendet.

¹ Europaparlamentets och Rådets direktiv (EU) 2019/633 av den 17 april 2019 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan.

² Prop. 2020/21:134 s. 48 och 54.

³ Samtliga berörda produktkategorier är bröd, charkuterier, färska såser, delikatesser, "diverse matvaror, kött, fryst", dryck, konfektyr, ost, fisk, fågel, skaldjur och grönsaker.

Behöver Stormarknadens leverantörer bära kostnaderna för osålda produkter i strid med 5 § första stycket 6 LOH?

18. Enligt Stormarknadens avtal ska leverantören under vissa förutsättningar köpa tillbaka produkter som förblivit osålda hos Stormarknaden och som närmar sig bäst före-datum. Konkurrensverket bedömer att tidpunkten för när återköpet senast ska ske inte är obetydligt nära produkternas bäst före-datum. Det finns därför skäl att ta ställning till om produkterna kan anses vara försämrade före datumet för när återköpet senast ska ske. Av utredningen har det framkommit att avtalsvillkoren i fråga dock inte har tillämpats i praktiken. Stormarknaden har förklarat att den har som rutin att vid behov sätta ned priset i förhållande till slutkonsumenterna utan att leverantörerna involveras, vilket innebär att de köpta produkterna som närmar sig bäst före-datum hanteras och bekostas av Stormarknaden utan att det påverkar leverantörernas ersättning. Konkurrensverket finner inte anledning att ifrågasätta dessa uppgifter. Det saknas därför skäl att ta ställning till om produkterna som omfattas av avtalet kan anses vara försämrade innan bäst före-datum och om Stormarknadens leverantörer därmed behövt köpa tillbaka eventuellt försämrade produkter. Mot denna bakgrund bedömer Konkurrensverket att utredningen inte ger stöd för att det har skett en överträdelse av 5 § första stycket 6 LOH.

Är det klart och tydligt avtalat om i förväg att leverantören ska köpa tillbaka osålda produkter i enlighet med 12 § första stycket 1 LOH?

19. Som ovan nämnts har det av utredningen framkommit att Stormarknaden i praktiken inte returnerar produkter som närmar sig bäst före-datum. Eftersom avtalet innehåller villkor om att leverantören under vissa förutsättningar ska köpa tillbaka osålda produkter har Konkurrensverket ändå funnit skäl att bedöma om denna handelsmetod är klart och tydligt avtalad om i förväg på det sätt som krävs enligt 12 § första stycket 1 LOH.

20. Enligt avtalsvillkoret i fråga ska leverantören köpa tillbaka produkter som den sålt till Stormarknaden senast 14 dagar före bäst före-datum om parterna inte kommit överens om ett upplägg för en utförsäljningskampanj. Det framgår även att osålda produkter som blivit försämrade inte omfattas av villkoret om retur av osålda produkter.

21. I sammanhanget bör det beaktas att det inte är reglerat i LOH hur långt innan bäst före-datum returer får ske. Det finns inte heller något krav i övrigt som gäller för överenskommelser om returer av osålda produkter, utöver det som kan utläsas av förarbetena om att returerna inte ska avse produkter som omfattas av 5 § första stycket 6 LOH. I Stormarknadens avtal omfattas inte försämrade produkter av villkoret om återköp av osålda produkter som närmar sig bäst före-datum. Mot denna bakgrund och med beaktande av övriga omständigheter i ärendet får avtalsvillkoret anses vara tillräckligt klart och tydligt vad gäller förutsättningarna för att

leverantören ska köpa tillbaka osålda produkter. Vidare konstaterar Konkurrensverket att många av produktkategorierna som Stormarknaden uppgett att villkoren gäller för rör färskvaror, varför 12 § första stycket 1 LOH sällan bör kunna vara tillämplig i praktiken.

Marknadsföringskostnader och rabatter eller prissänkningar kopplade till utförsäljningskampanjer

22. Enligt Stormarknadens avtal ska parterna i första hand komma överens om att sälja ut osålda produkter inom ramen för en utförsäljningskampanj. Villkoren om utförsäljningskampanjer avser dels produkter som köpts in och som närmar sig bäst före-datum, dels produkter som redan vid köpet har ett nära förestående bäst före-datum. Enligt avtalsvillkoren framgår även att parterna ska komma överens hur kostnaderna avseende kampanjen ska fördelas sinsemellan.
23. Konkurrensverket konstaterar att ett utförsäljningsupplägg är en kombination av två huvudsakliga åtgärder. Upplägget innefattar dels rabatter eller prissänkningar, dels marknadsföringsåtgärder i syfte att marknadsföra rabatterna eller prissänkningarna. Detta kan således aktualisera en prövning enligt såväl 12 § första stycket 4 LOH rörande kostnader för marknadsföring som 12 § andra stycket LOH rörande kostnader för rabatter. Uppläggets förenlighet med LOH bör därför bedömas med utgångspunkt i båda dessa bestämmelser.
24. Det kan enligt Konkurrensverket ifrågasättas om särskilt villkoret som rör produkter som förblivit osålda och som närmar sig bäst före-datum är förenligt med bestämmelserna i fråga.
25. Som framgått ovan har emellertid eventuella utförsäljningar skett utan att leverantörerna har behövt bära några kostnader för upplägget. Vidare har Stormarknaden informerat om att avtalsvillkoren kommer justeras i enlighet med LOH. Mot denna bakgrund saknas skäl att fortsätta utredningen vad gäller en eventuell överträdelse av nu nämnda bestämmelser.

Sammanfattning

26. Sammanfattningsvis bedömer Konkurrensverket att det av utredningen inte framkommit att Stormarknaden har agerat i strid med LOH. De avtalsvillkor som skulle kunna ifrågasättas enligt LOH kommer enligt vad Stormarknaden uppgett att justeras. Mot denna bakgrund saknas skäl att fortsätta utredningen och ärendet ska därför avslutas.
-

Detta beslut har fattats av chefsjuristen Marie Östman. Föredragande har varit sakkunniga juristen Anosheh Ameli.

Beslutsfattandet har dokumenterats digitalt och beslutet saknar därför namnunderskrift.

Marie Östman

Beslutet att inte utreda saken ytterligare kan inte överklagas

Detta beslut kan inte överklagas, se 4 och 8 §§ förordningen (2021:583) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

Detta beslut publiceras på Konkurrensverkets webbplats.